

וַיְחִי בָ

יעקב מברך את שני בני יוסף, אשר נולדו ליוסף במצרים. שם האחד – מנשה, ושם השני – אפרים. יוסף קרא לבניו בשמות אלו, כי הם רומנים על מצבו של יוסף במצרים, בעת לידתם.

לכורך קרא מנשה, באמרתו: 'נשני אלקים... ואות כל בית אבי', כלומר: אלוקים הרחיקני מבית אבי (על-פי רש"י וישלח לב, לג).

יוסף רומז בכך על מצבו במצרים: הוא נמצא רחוק מבית אביו, עלול לשפוח את יעקב האב, ולהטמע בין המצריים. אך למרות ה למרחק, הוא אינו שוכן את בית-אבא ונשאר קשור לעמו ולאלקייו. כסמל לכך – קרא לבנו 'מנשה', באמרתו: 'נשני אלקים... ואות כל בית אבי' – ה' הרחיקני מבית אבי, אבל אין אני שוכחו.

לבנו השני קרא אפרים, באמרתו: 'הפרני אלקים בארץ עניי', כלומר: אלקים הפרה אותו והרבה אותו במצרים – ארץ עניי.

יוסף רוזין בכך על מצָבֹו במִצְרַיִם: לא די בכך שהוא לא השפיע מן המצריים, אלא דווקא בָּאָרֶץ מצרים הוא הקִים משפחה, התעשר והתעלה ברוחניות. סמל לכך – הוא קורא לבנו 'אפרים', באמרתו: 'הפְּרִנִּי אֶלְקִים בָּאָרֶץ עֲנֵנִי' – קלומר, הוא אומר תודה לה' שהפלה אותו וחרבה אותו וויקא בָּמִצְרַיִם.

כשנתבונן בשני השמות, נמצא, כי מצד אחד – יוסף אינו שוכן את בית אביו, זכר את יעקב ובניו ומתגעו אליהם. ומצד השני – הוא מתרבה ומתעלת בָּמִצְרַיִם, ארץ עניה מיהדות ומאלוקות.

מננה מסמל את הקשר והגעויות של יוסף אל בית אביו.

אפרים מסמל את הצְלִיחַת יוסף בתוך מצרים המשחחתה. כיוسف הנמצא במִצְרַיִם, בן אלו היהודים נמצאים עתה בגלות. אלו רוחקים מבית אבינו – בית-המִקְדָּשׁ, ונמצאים בגלות, המִסְתִּירָה ומַעֲלִימָה מאיתנו את ה' אלוקינו. יצר-הרע מנשה להרחקנו מתורת ה'.

- מה נעשה במִצְבָּה זה? כיצד נתנה בזמנן הגלות?

- עליינו ללִמּוֹד מיוסף!

מעיין חי

מצד אחד – עליינו לזכור את בית-אבא, להתגעגע
לבית-המקדש ולקרבתה ה'. אל לנו להתרגל חלילה למצבנו
בגלוות. עליינו לצפות לבוא הגאלה, ולמרות כל הקשיים –
להמשיך ולקיים מצוות; כיוסף, שאינו מתרגל לחיים
במצרים, אינו שוכן את בית אביו, וקורה לבנו הבכור
מנשה.

מצד שני – עליינו לדאג, שדווקא בגלוות, כשהקדים עני
רווחני, וקשה למود תורה ולקיים מצוות – נסיף בلمוד
התורה ונבדר יותר במצוות. דווקא בגלוות, כשהעולם אינו
מכיר בגדלותה, ויש יהודים שאינם מקימים מצוות –
נפרעם יותר את האמונה בה' ונפיץ יהדות; כיוסף, המקדים
במצרים את ביתו, ומוסיף בצדתו, דווקא בתוך הארץ עניו,
וקורה לבנו השני אפרים.

מנשה הוא הבכור – הראשון, כי ראשית כל יש לזכור
את בית-אבא ולהתגעגע לבית-המקדש ולמרות הגלוות
צרייך להמשיך את הקשר לה' ולתורתו.

אפרים הוא השני, כי לא די, שהגלוות ויוצר-הרע אינם
משכיחים את הקשר לאבינו שבשמיים, אלא אדרבה, יש
לפרות ולרבות דווקא בגלוות. יש להוסף אור וקדשה,

מצוות ותורה דוקא בזמן הגלות. צריך לקרב עוד ועוד יהודים לאבינו شبשימים.

יעקב - שם בברכתו את ימינו על אפרים, ולא על מנשה הבכור, ואמר: אחיו הקטן יגדל ממנו.

אף שמנשה הוא הבכור, וההתחלת היא בזקרון וגיגועים לבית-אבא, הרי המטרה העיקרית בזמן הגלות היא: אפרים - חוספה בתורה ומעשים טובים דוקא בזמן הגלות. פרסום טמו של ה' בעולם עני וחושך מלאכות. אז זוכים, ומתוך החשך הרוחני מAIR אור ה'.

(מעובד לפי 'לקוטי שיחות' חלקטו עמ' 432-438)

